

OBLIG 4

FYS-MEK 1110 VÅR 2022

Versjon 09.03.2022, ACL

Du finner frister for innlevering av obliger på Canvas. For å få obligen godkjent, må du vise at du har gjort et ordentlig forsøk på alle oppgavene, og du må **begrunne og forklare** hvordan du har tenkt (f.eks. bruker $v(t) = v_0 + at$ fordi akselerasjonen a er konstant). Fem av seks oblig-poeng må være oppnådd for å gå opp til avsluttende eksamen. En L^AT_EX-mal og info om krav til selve oblig-innleveringen finner du på [semestersiden](#), kravene er også oppsummert her:

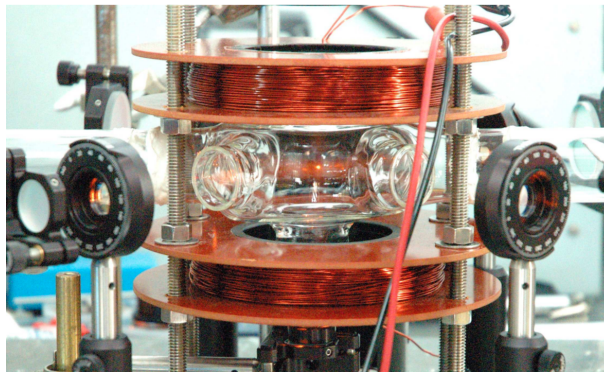
1. Oppgaven skal leveres som én fil og i pdf-format. Det er lov å skanne inn håndskrevne ark så lenge disse er lesbare.
2. Kode kan leveres som egen Python- eller Matlab-fil, men alle figurer, all diskusjon og all besvarelse av oppgaven skal inn i pdf-hovedfilen. Legg inn koden enten som et bilde i pdf-filen, eller bruk "listings"-pakken (se L^AT_EX-malen på semestersiden, lenke over).
3. Besvarelsen bør inneholde alt som trengs for at den som retter skal kunne se at du har skjønt stoffet:
  - (a) før oppgavene på en oversiktlig måte i den rekkefølgen de står oppgitt i
  - (b) inkluder alle relevante plott og figurer med riktige akser og enheter
  - (c) forklar og kommenter resultatene
4. Det er lov å samarbeide og levere en **fellesbesvarelse for inntil tre studenter**. Det forutsetter at alle bidrar til besvarelsen i sin helhet. Grupper som har samarbeidet må tydeliggjøre hvem som har bidratt og leverer bare **én besvarelse** (som en gruppe, ikke flere identiske besvarelser). Dersom du ønsker å levere en fellesbesvarelse i en gruppe med inntil tre studenter, se instruksjoner i Canvas.

Lykke til med obligen!

Fange atomer

I dette prosjektet skal vi bruke en enkel modell for hvordan vi kan fange og kjøle ned atomer. Med dagens teknologi kan vi kjøle ned atomer til rundt 10^{-9} K, som er veldig nær den kaldest mulige temperaturen på -273.15°C . Man vil typisk både fange og kjøle ned atomet slik at vi kan studere det i detalj. Motivasjonen til dette kommer fra kvantefysikk, ettersom enkelte eksotiske fenomener kun kan studeres ved veldig lave temperaturer. For eksempel vil eksperimenter med Bose-Einstein-kondensater være basert på lignende teknikker som det vi studerer i denne obligen. Kvantedatamaskiner kan også baseres på bruken av kalde atomer.

Vi skal nå studere en magneto-optisk felle (engelsk: "magneto-optical trap", MOT), som vist i figur 1. Detaljerte beregninger av vekselvirkningene (potensialet) i fellen er utenfor pensum i FYS-MEK1110, ettersom det krever kvantemekaniske beregninger. Vi vil likevel introdusere en forenklet modell som beskriver hovedtrekkene i prosessen.

Figur 1: Illustrasjon av en MOT. Atomene samles i sentrum av glassbeholderen. En laser kommer inn fra sidene og et magnetisk felt blir generert av spolene.

Vi ser på systemet som én-dimensjonalt. Et atom beveger seg langs x -aksen med en kinetisk energi $K = \frac{1}{2}mv^2$. I området $-x_0 < x < x_0$ er atomet i fellen og blir påvirket av et elektrisk felt. Vekselvirkningen med det magnetiske feltet gir et potensial $U(x)$, som vi modellerer slik:

$$U(x) = \begin{cases} U_0, & |x| \geq x_0 \\ U_0 \frac{|x|}{x_0}, & |x| < x_0 \end{cases} \quad (1)$$

- (a) Lag en skisse av $U(x)$. Finn likevektspunktene, og forklar hvorfor de er stabile eller ustabile. Diskuter atomets bevegelse dersom atomets totalenergi E er mindre eller større enn U_0 .
- (b) Finn kraften $F(x)$ som virker på atomet i magnetfeltet ved å bruke potensialet i områdene hvor $\frac{dU}{dx}$ er vel-definert. Er denne kraften konservativ?
- (c) Gitt at et atom med masse m har hastighet $v_0 = \sqrt{4U_0/m}$ ved $x = 0$, finn hastigheten til atomet ved $x = x_0/2$ og $x = 2x_0$.

- (d) Gitt at et atom med masse m har hastighet $v_0 = -\sqrt{4U_0/m}$ ved $x = 0$, finn hastigheten ved $x = -x_0/2$ og $x = -2x_0$.

Vi antar at atomet er ladet og opplever en konstant elektrostatisk kraft F_0 , som virker i positiv x -retning.

- (e) Hvis atomet har kinetisk energi $K = 0$ J i $x = 0$ m, hvor stor må F_0 være for at atomet skal unnslippe?

Vi antar nå at atomet kun er påvirket av magnetfeltet. I tillegg sender vi fotoner med en gitt bølgelengde på atomet mens det er i fellen. Kraften på atomet grunnet kontinuerlig absorpsjon (og emisjon) av fotoner, kan skrives som

$$F = -\alpha v, \quad (2)$$

der v er hastigheten til atomet og α er en konstant. Denne kraften virker også kun i området $-x_0 < x < x_0$.

- (f) Er kraften F konservativ? Begrunn svaret ditt.

Bevegelsesligningene for atomet kan gjøres om til å være dimensjonsløse, men vi går ikke inn på detaljene her. Videre i oppgaven skal bruke de dimensjonsløse verdiene $U_0 = 150$, $m = 23$, $x_0 = 2$ og $\alpha = 39.48$ for å beskrive bevegelsen med dimensjonsløs posisjon, tid og hastighet. I de følgende oppgavene skal du bruke numeriske løsninger for bevegelsesligningene for å besvare oppgavene.

- (g) Finn et uttrykk for atomets akselerasjon. Hvilke initialbetingelser trenger vi for å simulere bevegelsen?
- (h) Skriv et program som regner ut atomets posisjon $x(t)$ som funksjon av tid, gitt uttrykket for akselerasjonen og initialbetingelsene fra forrige deloppgave.
- (i) Finn bevegelsen, $x(t)$, til et atom med hastighet $v_0 = 8.0$ i posisjon $x = -5$. Beskriv bevegelsen og forklar hva som skjer.

DE SISTE DELOPPGAVENE ER FRIVILLIGE, OG IKKE NØDVENDIG FOR Å FÅ GODKJENT OBLIGEN.

- (j) Finn bevegelsen, $x(t)$, til et atom med hastighet $v_0 = 10.0$ i $x = -5$. Beskriv bevegelsen og forklar hva som skjer.
- (k) Finn den maksimale initialhastigheten v_0 atomet kan ha og fortsatt være fanget.